

Selskabets framtid

Ved midten av 1980-årene ble ideen lansert: Skulle man inngå en allianse med Den norske legeforening? Nesten alle Selskabets medlemmer var tross alt også medlemmer av Legeforeningen? Og Legeforeningen var på denne tiden på jakt etter nye lokaler. Forhandlinger ble gjennomført, men det ble ikke noen avtale den gangen. Legeforeningen flyttet i 1989 isteden til Lagåsen i Bærum.

Senere ble tanken tatt opp igjen. Resultatet ble nå at Legeforeningen, gjennom dens syke- og pensjonskasse (SOP), kjøpte Drammensveien 44 av Selskabets eiendomsselskap til bruk for møter og kurs. Selskabet beholdt fri bruksrett for sine møter. Eienomsdriften ble nå overtatt av profesjonelle, og Selskabets tillitsvalgte kunne konsentrere seg om det faglige – og hadde også gjennom avkastningen på kapitalen fått en grunnfinansiering til å drive sin faglige virksomhet i henhold til formålet. En klok ordning, mente man. Nå syntes arven etter Malthe å være ivaretatt på beste måte. Møter og arrangementer kunne fortsette i de stilfulle lokalene, samtidig som medisinske fag ble stimulert gjennom Selskabets aktiviteter.

Alle var fornøyde, men bare en kort stund. I 2005 solgte samarbeidspartneren Den norske legeforening v/ SOP bygget på det åpne marked. Mange følte seg tustjert over denne raske, sannsynligvis bedriftsøkonomisk begrunnede avgjørelsen. Spesielt snytt følte de seg som hadde følt det som en kollegial forpliktelse å ta vare på tradisjonene og idéene fra tidligere legegenerasjoner gjennom å bevare bygningen og det ærverdige interiøret i Drammensveien 44 som ramme om medisinsk virksomhet og medisinske høytider. Med Legeforeningens salg forsvant Drammensveien 44 ut av den medisinske saga.

Selskabet var nå blitt «hjemløst» og holdt for det meste sine arrangementer på Rikshospitalet, inntil ordningen i den gamle kvinneklinikken kom i stand i 2006. Selskabets møter holdes nå i det restaurerte auditoriet fra 1914, der en stor del av portrettsamlingen pryder veggene.

Håpet i 2012 er at den nye stabiliteten, pluss det papir- og nettbaserte tidsskriftet *Michael*, vil bringe nye oppgaver og nytt liv til Det norske medisinske Selskab.

Hvis man har øye for det, ser ansiktene på maleriene på veggene egentlig ganske optimistiske ut.

En gave til Selskabet

Reidar Gording (1873–1952) ⁶³ forærte dette monumentalbilde til Det norske medicinske Selskab. Det er i formatet 125x148 cm og er utført i olje på lerret av Axel Revold (1887–1962). Revold, som var en av 1900-tallets mest innflytelsesrike malere, var blant annet professor ved Kunstakademiet fra 1925. Han er kanskje mest kjent for sine freskomalerier i norske offentlige bygninger, men også for staffelbilder, ofte med motiver fra nord-norsk natur. Dette bildet har tittelen «Fra Lofoten».

Litteratur

Alfsen G. Revold, Axel Julius. I: Arntzen JG. red. *Norsk biografisk leksikon*, bd. 7. Oslo: Kunnskapsforlaget, 2003. Sp. 356–7.

Portrettmalerne

Som bildefortegnelsen viser, er et bredt spektrum av kunstnere representert i Selskabets portrettsamling. Mange av dem er kjente personer i norsk kunsthistorie. I dag, når vi omgis av bilder hele tiden, kan det være vanskelig å forestille seg hvordan situasjonen var i den bildefattige tid fram til siste halvdel av 1800-tallet – man visste ofte simpelthen egentlig ikke hvordan mange folk så ut. Fotografiet regner 1839 som sitt fødselsår, men det er først noen tiår senere at teknikken ble utbredt, slik at blant annet portrettfotografier ble alminnelige, også blant vanlige mennesker. Tidligere var det naturlig nok mest overklassen og samfunnets elite som så seg råd til å la seg avbilde av en portrettmaler.

Det nye og selvstendige Norges elite i årene etter 1814 hadde et slikt bildebehov. Det var derfor et marked for tjenestene da bergenseren Johan Gørbitz (1782–1853) slo seg ned i Christiania etter studieopphold i utlandet og begynte å male portretter. Det ble også lagd litografier av enkelte portretter, slik at de kunne få større utbredelse. Selskabets portrett av Michael Skjelderup ① er malt av Gørbitz, men er trolig en replikk, altså en kopi lagd av kunstneren selv, av et bilde tilhørende Universitetet i Oslo. Selskabets portrett av Magnus A. Thulstrup ② tilskrives Jacob Munch (1776–1839) som hadde en tilsvarende kunstnerisk løpebane som Gørbitz. Han var en av initiativtakerne til opprettelsen av kunsthøgskolen i Christiania i 1822.

Blant de andre av kunstnerne vi nevner her, er Adolph Tidemand (1814–1876). Han har malt et av samlingens portretter, nemlig av broren August Tidemand ⑩. Dette minner om at samfunnets eliteskikt, der både kunstnere og mer framstående leger hørte hjemme, var lite. Folk var i slekt, eller de kjente hverandre godt. Formelle og uformelle bånd forklarer ofte mye av historien.

Asta Nørregaard (1853–1933) er en interessant maler, både på grunn av hennes dyktighet og fordi hun etter studieår ute i Europa slo seg ned i Kristiania i 1885 og spesialiserte seg som portrettmaler. Hun hadde utviklet en stil som slo godt an i de kretsene hun vendte seg til. Hun malte rundt 300 portretter, mest av norsk borgerskap. Selskabets portrett av Christian August Egeberg ⑨ er et godt eksempel.

Den noe yngre, meget dynamiske Otto Valstad (1862–1950) fra Asker var egentlig utdannet møbelsnekker og lærer, men var svært interessert i malerkunst og ble også en meget dyktig og populær portrettmaler, tross sparsom formell kunstutdannelse. Selskabets bilde av Gotfred Eugen Bentzen ⑭ er utført av Valstad.

Christian Krohg (1852–1925) var som et fyrverkeri i norsk kulturliv i årtiene rundt 1900, aktiv som forfatter og journalist og ekvilibristisk ved staffeliet. Som sosialt engasjert hadde han betydelig innflytelse på samfunnsdebatten. Blant annet som professor og direktør ved Statens Kunstakademi fra åpningen i 1909 satte han sitt preg på kunsthøgskolen. Selskabets portrett av Jacob Munch Heiberg

④1 er utført av ham. Hans sønn Per Krohg (1889–1965) ble også en framtrødende kunstner, og han har malt portrettet av Johan Karl Unger Vetlesen ④8 .

Et besøk i kunstsamlingen i Drammen Museum er alltid interessant, blant annet fordi man der finner en stor samling av Hans Heyerdahls (1857–1913) malerier. Han hadde omfattende utenlandsstudier bak seg og malte både dystre, sosialrealistiske bilder og lyse, lette sommerstemninger. Hans bilder var kostbare, og fra 1890 begynte han som portrettmaler i Kristiania. Selskabets bilde av den velstående forretningsmannen og legen Ingebright Christian Lund Holm ②8 er av Heyerdahl.

Erik Werenskiold (1855–1938) er i Selskabets samling representert gjennom portrettet av Edvard Isak Hambro Bull ⑤0 . Werenskiold må regnes som en av de malerne som har bidratt mest som kunstner til å skape en nasjonal, norsk identitet på slutten av 1800-tallet, tenk bare på hans eventyrmotiver som ble spredd gjennom Asbjørnsens eventyr inn i de fleste norske barnefamilier. Men det var ikke gitt at det skulle bli slik – i 1880, 25 år gammel, ble han rammet av noe som må ha vært en apopleksi med lammelser som først ga seg etter et halvt års rekreasjon.

Eilif Peterssen (1852–1928) tilhører samme generasjon og samme krets som Christian Krohg og Erik Werenskiold. Om lag en tredjedel av hans bilder er portretter, ca. 200. Selskabet eier hans portretter av Johan Fredrik Thaulow ②5 og av Emil Fredrik Rode ⑥0 . Selv om Peterssens etterlatte fotspor i kunsthistorien mest skyldes andre kunstverk, er det likevel interessant hvordan bakgrunnskunnskapene og rutinene fra den store, internasjonale kunst-

verdenen på denne måten kom inn i tidens portrettmaleri, og dermed satte en slags standard for hvordan portretter skulle være.

Wilhelm Holter (1842–1916), direktør for Statens håndverks- og kunstindustriskole 1885–1912, var også en habil portrettmaler. I Selskabet finner vi Holter-portretter av Christen Heiberg (etter foto) ④, Carl Wilhelm Boeck ⑧, Andreas C. Conradi ⑫, Frantz C. Faye ⑬, Otto M.N. Lund ⑭, Jacob Worm-Müller ⑯, Henrik Steffens ⑰, Johan Storm Aubert Hjort ⑱, og Theodor Roll (etter foto) ⑳.

Seks av portrettene i samlingen er utført av Hans Ødegaard (1876–1930) ⑳, ㉓, ㉔, ㉕, ㉖, ㉗ i kopi av Gunnar Wefring (1900–1981)). Ødegaard var egentlig fotograf på Hønefoss, men senere utdannet han seg som maler med portretter som spesialt, og ble fort meget ettertraktet. Både som kunstner og organisator har han fått en viktig plass i norsk kunsthistorie.

Men også nålevende kunstnere er representert med arbeider som viser at portrettkunsten er høyst levende. Odd Nerdrum (f. 1944) ⑧⑥ er et eksempel på det, likeledes Hedda Gjerpen (f. 1961) ⑧⑦ og ⑧⑧, en kunstner som maler portretter med avslørende psykologisk innsikt.

Litteratur

Aakerli KV. *Norske portretter ca. 1800–1850 – en studie av portrettet og portrettmalerens plass i det norske kunstlivet*. Lillehammer: Høgskolen i Lillehammer, 1988.

Berg K, Tschudi-Madsen S red. *Norsk kunstnerleksikon I-IV*. Oslo: Universitetsforlaget, 1982–1986.

Arntzen JG red. *Norsk biografisk leksikon 1–10*. Oslo: Kunnskapsforlaget, 1999–2005.